

פרשת תולדות

בכורה

[א]

לידה או הריון לענין פי שנים

ואחרי כן יצא אחיו וידו אחזת בעקב עשו ויקרא שמו יעקב ויצחק בן ששים שנה בלדת אתם. (בראשית פרק כה, כו)
כתב רש"י שמעתי מדרש אגדה הדורשו לפי פשוטו, בדין היה אוחז בו לעכבו, יעקב נוצר מטיפה ראשונה ועשו מן השניה, צא ולמד משפופרת שפיה קצרה, תן לה שתי אבנים זו תחת זו, הנכנסת ראשונה תצא אחרונה, והנכנסת אחרונה תצא ראשונה, נמצא עשו הנוצר באחרונה יצא ראשון, ויעקב שנוצר ראשונה יצא אחרון, ויעקב בא לעכבו שיהא ראשון ללידה כראשון ליצירה, ויפטור את רחמה, ויטול את הבכורה מן הדין.

דברי הגר"א שדין הבכור תלוי בהריון

והנה בפרשת כי תצא (דברים פרק כא טו-יז) כתוב, כי תהיין לאיש שתי נשים האחת אהובה והאחת שנואה וילדו לו בנים האהובה והשנואה והיה הבן הבכור לשניאיה. והיה ביום הנחילו את בניו את אשר יהיה לו לא יוכל לבכר את בן האהובה על פני בן השנואה הבכר. כי את הבכר בן השנואה יכיר לתת לו פי שנים בכל אשר ימצא לו כי הוא ראשית אונו לו משפט הבכרה. והק' הגר"א כמה קושיות, א' דכתיב וילדו לו בנים האהובה והשנואה, משמע שהאהובה ילדה ראשונה, ואח"כ כתיב והיה הבן הבכור לשניאיה, משמע שהשנואה ילדה ראשונה. ב' למה צריך לכתוב "לא יוכל לבקר", מה היה הה"א שיתן חלק הבכורה למי שאינו הבכור. ג' למה קרא לה הפסוק שנואה, הרי השנואה אסורה, כדכתיב לא תשנא את אחיך בלבבך. ד' למה פירש לנו הטעם כי הוא ראשית אנו, יותר מבשאר מצוות, שלא פירש לנו הטעם.

ותי' הגר"א שמיירי במי שהיה נשוי לאשה וישנאיה וגירשה, ואחר איזה שבועות התחתן עם אשה אחרת, ואחרי שבעה חדשים נולד לאשתו השנייה בן, ושוב אחרי קצת זמן נולד לו בן מאשה הגרושה, דהיינו שהיה בן תשעה לראשון ובן שבעה לאחרון. וזה הפשט והיו לו בנים האהובה והשנואה, שהאהובה ילדה ראשון. ולכן היה ה"א שיתן חלק הבכורה לבן האהובה, שהוא נולד ראשון, אבל בא התורה ואומרת "והיה הבן הבכור לשניאיה", היינו שהיות ובן השנואה נוצר ראשון אז הוא הבכור, וממילא "לא יוכל לבקר את האהובה על בן השנואה, כי אם הבכור בן השנואה יכיר", אף שנולד אח"כ. והיינו טעמא נמי דכתיב "כי הוא ראשית אנו לו משפט הבכרה", שהתורה בא להסביר למה בן האהובה הוי הבכור, שהדין בכור תלוי ביצירה ולא בלידה.

ראייה לדבריו מסוגיא דיבמות

ועל' בהערות ספר קול אליהו, שרוצה להוכיח כדברי הגר"א מסוגיא דמס' יבמות (כד, א), שמקשה הגמ' ואימא כי איכא בכור תתקיים מצות יבום, כי ליכא בכור לא תתקיים מצות יבום, והקשה הגר"א לפי הה"א שרק בכור מייבם, למה לי קרא "איש" פרט לקטן שאין קטן יכול לייבם, הרי אם היבם הוא הבכור והוא קטן בשעת יבום, אז ע"כ שהאח המת היה ג"כ קטן, א"כ בכל מקרה אין כאן ייבום שאין נישואי אחיו המת כלום, משום שאין נשואין לקטן. ותי' הגר"א שלפי הנ"ל ניחא, דמיירי שהאב נשא אשה וגירשה ונשא אחרת, ושניהן ילדו אלא שהשניה ילדה ראשונה, א"כ יוצא

שהבכור שנולד מהשניה יותר קטן בגיל מאחיו הנולד מאשתו הראשונה, ונמצא שהאח שאינו הבכור נהיה בר מצוה לפני אחיו הבכור, א"כ אם התורה לא מיעטה קטן מיבום, היה שייך יבום בקטן אפילו אם אין יבום אלא בבכור, באופן שהמת נהיה בר מצוה וקידש אשה ומת, לפני שהבכור נהיה בר מצוה.

לגבי עיקר הקושיא מהגמ' ביבמות, יש ליישב שיטת הר"י ברצלוני הובא שספר אבני מילואים (סי' א) שאב יכול לקדש אשה בשביל בנו הקטן, מדאורייתא מדין זכין לאדם שלא בפניו. אבל עי"ש שהקשה עליו מהא דאמרינן פ"ק דקידושין (יט,א) בעי ריש לקיש מהו שמיעד אדם לבנו קטן, בנו אמר רחמנא כל דהו, או דלמא בנו דומיא דידיה מה הוא גדול אף בנו גדול, אמר ר' זירא ת"ש איש פרט לקטן אשר ינאף את אשת איש פרט לאשת קטן, ואי אמרת מייעד א"כ מצינו אישות לקטן, ואלא מאי אינו מייעד אמאי קא ממעט ליה קרא, תיפשוט מיניה דמייעד, אמר רב אשי הכא ביבם בן ט' ויום א' הבא על יבמתו עסקינן דמדאורייתא חזיא ליה, מהו דתימא כיון דמדאורייתא חזיא ליה וביאתו ביאה הבא עליה מתחייב באשת איש קמ"ל, ומדאמר ר' זירא א"כ מצינו אישות לקטן אלמא לא משכחת אישות לקטן כלל, ואי ס"ד זכין לו כיון דקטן יש לו זכי מן התורה מצינו אישות לקטן.

אבל עי' בספר העמק דבר (פרשת כי תצא) שכתב, שמה שמביאים בשם הגר"א שקר העידו בשמו.

קושיא מיעקב אבינו

ועי' בספר חכמת שלמה (להגר"ש קלוגר חו"מ סי' רעח,א) שמביא כנ"ל בשם הגר"ח מוולאזין, והקשה עליו מיעקב אבינו ע"ה, דאם נאמר שמי שנוצר ראשון הוא הבכור, א"כ למה יעקב אבינו ע"ה רצה לצאת ראשון בין כל הוא הבכור, לפי מש"כ רש"י (הנ"ל) המשל בשפופרת, שמי שנכס ראשון יוצא אחרון. ות"י הגרש"ק עפ"י גמ' במס' נדה (לא,א) דאתהפוכי מתהפך, ואצל יעקב קרה נס שלא התהפך. (אבל קצת צ"ע דשם לא מיירי בתאומים, שהראשון יוצא שנית.) והטעם שלא התהפך כ' הגרש"ק עפ"י מש"כ בזוה"ק, שהיה צורך שיצחק יברך את יעקב בלי שיודע שהוא יעקב, ואם היה מתהפך אז היה ברור שהוא הבכור, והיה יצחק מברכו בשמחה.

אבל עי"ש שדוחה השטה מכח ההיא דתנן במסכת בכורות (מו,א) יש בכור לנחלה ואינו בכור לכהן, בכור לכהן ואינו בכור לנחלה, בכור לנחלה ולכהן, ויש שאינו בכור לא לנחלה ולא לכהן. ולא הוזכר שבתאומים מי שנוצר ראשון הוא בכור לנחלה ולא לכהן.

עוד הקשה מהא דתנן (בכורות מז,ב) יוצא דופן והבא אחריו, שניהן אינן בכור לא לנחלה ולא לכהן. הרי לן דבכור לנחלה תלוי בלידה.

שם אב ושם בן

לגבי עיקר הקושיא מיעקב אבינו ע"ה, עי' בספר כלי חמדה (בפרשתינו) שרצה ליישב ובהקדם דברי רש"י במס' מגילה (יג,א), והכי איתא התם "כי אין לה (אסתר המלכה) אב ואם", "ובמות אביה ואמה" למה לי, אמר רב אחא עיברתה, מת אביה ילדתה מתה אמה. וכתב רש"י ד"ה בשעה שנתעברה אמה מת אביה, נמצא שלא היה לה אב משעה שנראה להקרות אב. ובד"ה וכשילדתה אמה מתה, ולא נראית לקרות אם. ויש לבאר שהשם "אב" חל כבר בשעת הריון, משום שאז כבר שילם החלק שלו ביצירת הוולד, משא"כ השם "אם" אינו חל עד הלידה, שעד אז היא עדיין עוסקת ביצירת הוולד. א"כ כותב הכלי חמדה, שיש הבדל בין בכור לנחלה, שתלוי במי שגרם שהאב יקרא אב, וזה מי שנוצר ראשון, לבין בכור לענין קדושת בכור, שתלוי בפטר רחם, כמו שמצינו לענין פדיון בכור.

ולפ"ז י"ל שמה שיעקב אבינו ע"ה רצה מעשו, הוא ענין הבכורה מה ששייך לקדושת הבכור לענין עבודה, וזה תלוי בפטר רחם, ולכן אע"פ שהיה ברור שיעקב אבינו ע"ה הוא הבכור לענין נחלה, אבל רצה לצאת ראשון כדי שיהיה גם בכור לענין קדושת הבכור.

מכירת הבכורה לענין מה

ויש להעיר על דבריו דהנה נחלקו המפרשים בענין מכירת הבכורה, דעת רש"י, שמכירת הבכורה היה לענין עבודת הבכור, שלפי שהעבודה בבכורות, אמר יעקב אין רשע זה כדאי שיקריב להקב"ה. אבל דעת הרשב"ם, שמכר לו חלק פי שנים שיש לבכור בנכסי אביו. וז"ל מיד מכור לי חלק בכורתך הראוי לך בממון אבי, בממון שאתן לך. הרי שמכר לו חלק פי שנים שיש לו לבכור בנכסי אבי. אז לפרש"י ניחא, אבל לפי הרשב"ם הדרא קושיא לדוכתיה, לפי הגר"א למה רצה לצאת ראשון.

דבר שלא בא לעולם במכירת הבכורה

ועי' בספר פנים יפות שלפי"ז כתב לבאר למה אמר יעקב מכרה כיום את בכורתך לי וגו', מפני שבבכורה היתה בו בחינת העבודה וגם בחינת הירושה, והרי מבואר (ב"מ טז, א) שהאומר מה שאירש מאבא קנוי לך, לא קנה משום דהוי דבר שלא בא לעולם ואינו נמכר, אלא דאיתא בחו"מ (סימן ר"ט, ד) שהמוכר דבר שלא בא לעולם עם דבר שלא בא לעולם נקנה הכל, א"כ כיון שקנה מה שהוא בעולם היום, דהיינו קדושת הבכורה, קנה גם מה שלא בא לעולם עדיין, דהיינו חלק פי שנים בירושת אביו.

מכירת דבר שלא בא לעולם היכא שנשבע

ועי' בשו"ת הריב"ש (סימן שכח) שנשאל על מה שכתוב בשם הרב רבינו יעקב בן הרא"ש ז"ל, בשם אביו הרא"ש ז"ל, דהמקנה דבר שלא בא לעולם, אם נשבע על ככה שקנה הקונה, ואפילו מת המקנה, המקח קיים. וראייתו ממכירת הבכורה שמכר עשו ליעקב, וכתוב השבעה לי. היינו שמטרת השבועה היה לפטור הבעיא שאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם. וענה לו הריב"ש שלא הרא"ש ז"ל ולא הרב רבינו יעקב חתימי עלה, ואיני רואה לתלות בגברי רברבי כותייהו סברא זו, שאין לה על מה שתסמוך. גם הראיה שהביאו בשמם, אין לה עקר, לפי שהיה קודם מתן תורה, ומאן לימא לן שלא היה אדם מקנה אז דבר שלא בא לעולם, והשבועה היתה לרווחא דמלתא, שלא יערער עשו בדבר, כי הכירו יעקב כאיש אדם שלא יקיים דיבורו, לפיכך השביעו. אבל עי' בפירוש הטור עה"ת שבאמת כך מביא בשם אביו הרא"ש. בעיקר סברת הרא"ש נראה שתלוי למה אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם, דאם נאמר שהחסרון הוא בסמיכת דעת, אז ניחא למה מועיל שבועה, אבל אם נאמר שהחסרון הוא בעצם מעשה הקנין, אז צדקו דברי הריב"ש. ועי' בקצות החושן (סימן רעח ס"ק יג) שמביא דברי הריב"ש, וכתב עליו דאפשר דאבד עשו הבכורה, במה שאמר למה זה לי בכורה דהוא מדין סילוק, ולכן מועיל אפילו בדבר שלא בא לעולם. עי"ש שמאריך בזה.

קודם מתן תורה

לגבי סברת הריב"ש, שקודם מתן תורה אדם מקנה דבר שלא בא לעולם, לכאורה צ"ע דלמה רק אחרי מתן תורה התחדש דין כזה. וראיתי בשם ספר ישועות מלכו (הגר"י קוטנר), שהיות והיה תנאי במעשה בראשית, שאם ישראל לא יקבלו התורה אז העולם יהפוך לתוהו ובוהו, א"כ אז כל דבר לא היה נחשב אלא כדבר שלא בא לעולם, שתלוי בקבלת התורה.

[ב]

חיוב כבוד לאחיו הגדול

חיוב כבוד בין יעקב לעשו

הקשו המפרשים למה יעקב אבינו ע"ה לא היה חייב לתת לעשו את הנזיד עדשים, מטעם כיבוד אחיו הגדול, (למ"ד הסובר שחיוב כיבוד אב ואם הוא משל בן, דלמ"ד משל אב פשוט שהוא פטור).

וי"ל שעשו מומר היה, ואינו חייב בכבוד אחיו הגדול שהוא מומר. ועי' בשולחן ערוך (יורה דעה סימן רמ, כג) אח גדול שחירף וביזה לאחיו שהוא ת"ח וקטן ממנו בשנים, ונידה הקטן לגדול, יפה עשה שנדוהו, **דכיון שאינו נושא פנים לתורה אינו עושה מעשה עמך ואינו חייב לכבדו**, א"כ כ"ש שאין יעקב חייב לכבד את עשו.

חיוב כבוד לאביו ואחיו רשע

אבל עי"ש (סעיף יח) שפסק המחבר שממזר חייב בכבוד אביו ובמוראו, **ואפילו היה אביו רשע ובעל עבירות, מכבדו ומתירא ממנו**. וכתב הרמ"א שי"א דאינו מחוייב לכבד אביו רשע, אא"כ עשה תשובה (טור ומרדכי פ' כיצד ובהגהות מיימוני פ"ו דהלכות ממרים). וצ"ע למה לגבי האח הגדול פסק המחבר שאינו חייב לכבדו אם הוא רשע, ואילו לגבי אביו פסק המחבר שחייב לכבדו אפילו אם הוא רשע.

גדר חיוב כבוד לאחיו הגדול

וי"ל דהנה בה"ג מנה במנין המצוות, מצות יראה מפני תלמידי חכמים, משום דדרשינן את ה' אלוקיך תירא לרבות תלמידי חכמים. והשיג עליו הר"מ בסה"מ (שורש ב) א"כ למה לא מנה ג"כ חיוב כבוד לאשת אביו ואחיו הגדול. ותירץ הרמב"ן עפ"י מה שאמרו במס' כתובות (קא, א) שאינו מחוייב לכבד אשת אביו אלא בחיי אביו ולא לאחר מותו, ומסביר הרמב"ן כי זה האיש שהוא בעל אמו, אינו חייב בכבודו מפני כבוד עצמו אלא מפני שהוא כבוד לאמו, א"כ נמצא שלא נתרבה כאן מצוה יתירה על כבוד האבות, אלא שיכבד אותם בכל ענין שיהיה להם כבוד. ולכן לא מנה הבה"ג חיוב כבודם כמצוה בפני עצמה. וכן לגבי אחיו הגדול כתב הרמב"ן שאם חשבו הראשונים שאין המצוה כן אלא בחיי האבות, **לפי שהוא גנאי להם שיתבזו תולדותם והם מצטערים בזה הרבה**, ומנהג כל האנשים ליסר בניהם לנהוג כבוד בגדוליהם. ומוסיף הרמב"ן שכן נראה, שלא נתרבה בו"ו יתירה, אלא כעין מה שנתרבה בעיקר התיבה, ואם כן הכל חוזר אל כבוד האבות. ולפי"ז י"ל שמשו"ה פטור לכבד אחיו הגדול היכא שהוא רשע, משום דאז אין בכבודו כבוד להאב, משא"כ לכבד האב עצמו אפילו אם הוא מומר, רוצה שהבן יכבד אותו.

אבל לפי"ז יש לדון לגבי עשו, שהרי בוודאי שרצון יצחק היה שיעקב יכבד את עשו, שהרי יצחק לא ידע שעשו היה מומר, א"כ הדרא קושיא לדוכתיה למה יעקב לא היה חייב לכבד עשו בנזיד העדשים. וי"ל דלפי הגר"א ניחא, שאע"פ שעשו היה יותר מבוגר מיעקב, אבל היות ויעקב היה בכור לנחלה, י"ל שהוא זה שימלא מקום יצחק אבינו ע"ה, א"כ יעקב נחשב ל"אחיו הגדול" של עשו. ועי' בזה לשון שו"ת שבות יעקב (חלק א סימן עו) לפי שכבוד וגדולת אביו ואמו יורש בנם הגדול, להניח כתרם לבנם הגדול, וכדאיתא בש"ס דכתובת (קג, ב) אף על פי ששמעון בני חכם גמליאל בני נשיא, שנאמר ואת הממלכה נתן ליהורם כי הוא הבכור, על כן מחוייבים אחיהם לכבד את אחיו הגדול **כי לו משפט הירושה כבוד וגדולה של אביו**. משמע שהחיוב לכבד אחיו הגדול, תלוי בזה שהוא בכור לנחלה.

וי"ל את זה בנוסח שונה קצת, שהיות שיעקב הוא זה שעשה ליצחק ל"אב", אז הוא זה שנחשב לאח הגדול, לגבי כיבוד שהוא זה שהאב רוצה בכבודו.

תאומים שאחד נולד ראשון ונהיה ב"מ אחרי השני

עי' בשו"ת הלכות קטנות (חלק ב סימן קעד) שדן מקרה שאשה שלא בכרה וילדה תאומים, א' פטר רחמה בכ"ט דאדר ראשון, וא' בר"ח אדר שני, שזה (שנולד בר"ח) נכנס לכלל שנותיו חודש א' קודם חבירו, מה הדין לענין ייבום וכיבוד אחיו הגדוך. ופסק בעל ההלכות קטנות, דגזרת מלך היא בכה"ג דרב יעבוד צעיר, ולענין כבוד את אביך וגו' לרבות אחיך הגדול (כתובות קג,א) הקודם יכבד את המאוחר, וכן לענין ייבום, אף על פי שהראשון בכור לכהן, אבל אינו נחשב לבכור האמור אצל יבום "והיה הבכור אשר תלד", כי אין לנו אלא דברי רבותינו (יבמות כד) דבגדול האחים הכתוב מדבר והצעיר הוא הגדול.

עי"ש שמוסיף לומר שאולי לידת יעקב ועשו היתה כעין זה, אף על גב דנחלקו (ר"ה יא) אי בניסן או בתשרי נולדו אבות, אפשר דעל אברהם ויצחק קא קאמרי.

אבל עי' בשו"ת שבות יעקב (חלק א סימן ט) שחולק עליו בתוקף, וכתב שאפילו בשביל יום אחד או אפילו שעה אחת מקרי גדול שבאחים, א"כ בודאי שהגדול הוא גדול ממש, ולא דמי לענין בר מצוה דתלי בשנים דוקא, בעינן שנים שלימות. ואין לך בו אלא חידושו והבו דלא לוסיף עלה, משא"כ לענין זה דיבום בנחלה תלה, ולענין בכור לנחלה ודאי הכל תלוי בפטר רחם, וכדאיתא בשו"ת ר"מ מינץ (סי' ט) והוא פשוט לע"ד.

ועי"ש שמוכיח כדבריו שכן הוא, דאם נאמר דמי שנעשה בר מצוה תחלה הוא נקרא גדול שבאחים, א"כ בשנת העיבור שאז הנולד באדר ראשון השלים שנתו באדר ראשון, והשני באדר שני, א"כ אז הנולד ראשון הוא יותר מבוגר, ויתהפך הדבר משנה לשנה, מגדול לקטן ומקטן לגדול, ונתת דבריך לשיעורים, אלא ודאי דדוקא לענין בר מצוה ושאר כל מילי תלוי בשנים, אבל לא לענין ייבום או כיבוד אחיו הגדול.

בכור לענין עומד במקום אביו

לגבי עיקר הנידון על מה היה המכירה בין עשו ליעקב, עי' ברבינו בחיי (כה,לא) שכתב שאין מעלת הבכורה שבאותו זמן להיות לו פי שנים בנכסי אביו, כמו שנצטוינו בתורה אחר כן, אלא מעלת שררה וכבוד אחרי האב שיהיה הוא במקום האב, לנהוג שררה על יתר אחיו והם יכבדוהו כאביהם, וגם בנכסים היה לו יתרון ומעלה עליהם. וזה מה שמכר עשו ליעקב. והאבן עזרא כתב שהבכורה שיקח פי שנים בממון אביו, וי"א שיש לבכור לעולם מעלה על הצעיר, לקום מפניו ולשרתו כבן לאב.

לכאורה שני פירושים אלה הם דלא כהגר"א, דלדבריו יעקב הוא זה שנחשב לבכור לענין דברים אלה, כמו שכתבנו לעיל.

[ג]

אב ואם

אשה שנושאת ילד של אשה אחרת

מצוי היום שאשה שאינה יכולה ללדת, משתילים עוברת באשה אחרת, והיא נושאת העובר עד שהיא מולידה. אז דנו הפוסקים איזה אשה נחשבת לאמא של התינוק, וזה נוגע לכמה וכמה תחומין.

ראיתי בספר תחומין (ח"ה סי' ו) שהגה"ר זלמן נחמיה גלדברג שליט"א, רצה להוכיח מרש"י (הנ"ל) שהלידה הוא זה שקובעת שם "אמא", ולכן רק האשה שילדה התינוק נחשבת לאמו. והנה קי"ל שאין איסור בשר בחלב אלא בחלב של בהמה שראויה להיות אם, ולכן נפסק בשולחן ערוך (יורה דעה סימן פז,ו) שהמבשל בשר **בחלב מתה**, או בחלב זכר, פטור, ואין לוקין על אכילתו משום בשר בחלב. וכתב הש"ך (ס"ק יד) שפירוש חלב מתה, כלומר חלב שיצא ממנה לאחר מיתתה, ול"ש מתה מעצמה **או נשהטה**, כדלקמן (סי' צ') גבי כחל וק"ל. ועי' בהגהת הגרע"א שמסתפק האם יש איסור בשר בחלב, בחלב טריפה. עי"ש שהדיון הוא משום דקי"ל דטריפה אינה יולדת, ולכן יש לדון האם מקרי אינה ראויה להיות אם, ואין בזה משום בב"ח. ובתחילה רצה הגרע"א לומר שיש איסור בב"ח, עפ"י מה שרצה להוכיח מרש"י (סנהדרין ט,א) ד"ה אלא כי אתא רב דימי כו' שאביו של העובר מקרי אב, א"כ ה"נ י"ל דטריפה ראויה להיות אם דהא יכולה להתעבר, אלא שלא תלד, א"כ היא נקראת אם העובר. אבל בסוף חוזר בו די"ל דלא מקרי אם אלא אם העובר עומד להוולד, אבל טריפה לא נקראת אם בשביל עובר כיון דאין סופה להוולד. (וזה מתאים עם הרש"י למס' מגילה שהבאנו בהתחלה, שיש הבדל בין שם "אב" לשם "אם")

וכתב הגרע"א שאח"כ מצא באו"ה (כלל ל"א אות י"ד) דחלב טריפה היא בב"ח דאורייתא, דראויה להיות אם דאם היתה מקודם מעוברת יכולה להוליד אחר שנטרפה, ולפ"ז בטריפות מתחילת יצירתה כגון יתרת וכדומה אין בחלבה דין בב"ח דאורייתא.

הרי לן שס"ל להגרע"א שהשם "אם" תלוי בלידה ולא בהריון, וגם האיסור והיתר מודה לזה, אלא שכאן נקרא ראוי להוליד אם נתערה קודם שנטרפה.

גירות העוברת בתאומים שנתגיירה

הגמ' ביבמות (צז,ב) מביא ברייתא, שני אחים תאומים גרים, וכן משוחררים לא חולצין ולא מייבמין, ואין חייבין משום אשת אח. היתה הורתן שלא בקדושה ולידתן בקדושה, לא חולצין ולא מייבמין, אבל חייבין משום אשת אח. היתה הורתן ולידתן בקדושה הרי הן כישראל לכל דבריהן.

והנה במקרה השני שהאמא התגיירה כשהיתה מעוברת, צ"ע למה חייבין משום אשת אח, הרי גר שנתגייר כקטן שנולד דמי, א"כ בשעת הגירות הפסיקו להיות אחים. אבל אם נאמר שהשם "אם" תלוי בלידה ניחא, שאע"פ שבשעת הגירות נהיו כקטנים שנולדו, ובטל הקורבה, אבל אח"כ בשעת הלידה חוזרים להיות אחים.

אבל יש להעיר על הראיה דיעוין במס' יבמות (עח,א) שלמ"ד עובר ירך אמו, אז הגירות של אשה מעוברת הוי ממילא גירות על העובר, א"כ לא חל על העובר דין של גר שנתגייר כקטן שנולד. ועי"ש שלמ"ד עובר לאו ירך אמו אז הגירות של האמא חל גם על העובר, והגוף של האמא אינה נחשבת כחציצה, משום דהוי רבתייהו דהתינוק, ואז אפשר לדון מצד גר שנתגייר כקטן שנולד.